26/03/2020

Δαμασκηνιά: Από τον Μακεδονικό Αγώνα στον επίκεντρο του COVID-19

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

“Σηκώθηκα το πρωί και τοποθέτησα την σημαία έξω από το κοινοτικό κατάστημα και την πλατεία του χωριού». Με αυτά τα λόγια περιέγραψε πρόεδρος της κοινότητας Δαμασκηνιάς Κοζάνης, Παύλος Τζάνας, την χθεσινή επέτειο. Σε ένα χωριό που κάποτε αυτές τις μέρες έσφυζε από ζωή και σήμερα βρίσκεται σε καραντίνα:

Η Δαμασκηνιά έχει κτυπηθεί βαριά από τον καρονοϊό, μετρά ήδη δύο νεκρούς και αρκετά επιβεβαιωμένα κρούσματα που νοσηλεύονται μερικοί σε σοβαρή κατάσταση στο ΑΧΕΠΑ, στο Νοσοκομείο Πτολεμαΐδας και στο αντίστοιχο της Κοζάνης.

Στις πλαγιές του Άσκιου όρους, σε υψόμετρο σχεδόν χιλίων μέτρων, η Δαμασκηνιά είναι ένας τόπος με ένδοξη μακρά ιστορία. Επιβίωσε στην Τουρκοκρατία και κατάφερε να μην γίνει οθωμανικό τσιφλίκι, πρωτοστάτησε στον Μακεδονικό Αγώνα και κάηκε από τους Γερμανούς στην Αντίσταση..

Ιστορία

Ο υστεροβυζαντινός οικισμός της Δαμασκηνιάς (Βεδυλούστιον), ο οποίος προέκυψε ως αποτέλεσμα συγκέντρωσης στη θέση αυτή μικρότερων κτηνοτροφικών κωμών, υπήρξε το κέντρο 15 περίπου χωριών (επ. Βοΐου και Ν. Καστοριάς) και το μεγαλύτερο καστανοχώρι της ευρύτερης περιοχής.

Ο κεντρικός ναός του οικισμού, αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου, σύμφωνα με την κτητορική του επιγραφή, κτίστηκε το 1885 επί σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ. Βέβαια, κατά την προφορική παράδοση, ο ναός χτίζεται στα θεμέλια μικρότερου προϋπάρχοντος ναού.

Επί Τουρκοκρατίας τον 18ο αιώνα, οι κάτοικοι του οικισμού προέβησαν σε συμφωνία, με την Οθωμανική διοίκηση, εξασφαλίζοντας να παραμείνει ο οικισμός κεφαλοχώρι και όχι τσιφλίκι, με οικονομικό αντάλλαγμα.

Έπειτα από αυτό το γεγονός παρατηρείται έντονη δραστηριοποίηση των κατοίκων της Δαμασκηνιάς στην Κωνσταντινούπολη, Αδριανούπολη και άλλες περιοχές της Ανατολίας, ως κτιστάδες, μυλωνάδες, κεραμοποιοί, πλινθοποιοί. Ιδρύονται σύλλογοι Δαμασκηνιωτών στην Κωνσταντινούπολη, στην Αμερική, αλλά και στον χώρο του οικισμού σύλλογος γυναικών το 1890.

Το έτος 1840 περίπου, καταφέρνουν με την μεθοδικότητά τους να αποσπάσουν σουλτανικό φιρμάνι για επισκευή του ναού του προφήτη Ηλία.

Στην αυγή του 20ού αι., η Δαμασκηνιά είναι ένας ελληνόφωνος οικισμός, ο οποίος εκκλησιαστικά ανήκει στο πατριαρχείο. Ως εκ τούτου επιλέγεται ως ορμητήριο ελληνικών αντάρτικων σωμάτων κατά την διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα.

Από εδώ πέρασε πρώτο (Σεπτέμβριος του 1904) το σώμα του πρωτοκαπετάνιου του Μακεδονικού Αγώνα Παύλου Μελά. Μετά τον θάνατό του, αναλαμβάνει αρχηγός ο καπετάν Βάρδας, ο οποίος επιλέγει ως έδρα του, κατά τους πρώτους μήνες, τον οικισμό της Δαμασκηνιάς. Σημειώνονται οι πρώτες επιτυχίες του αγώνα και με την συμβολή των κατοίκων της Δαμασκηνιάς, οι οποίοι βοήθησαν τα ένοπλα σώματα με όλα τους τα μέσα.

Το χωριό της Δαμασκηνιάς εξάλλου επιλέγει ως έδρα του ο καπετάν Λίτσας (Αντώνιος Βλαχάκης) από την Μυρσίνη Γυθείου Ν. Λακωνίας. Το σώμα του αποτελούνταν από τους Λεωνίδα και Παναγιώτη Πετροπουλάκη και άλλους Μανιάτες μαχητές.

Στις 7 Μαΐου 1906 στο γειτονικό χωριό Οσνίτσανη (Καστανόφυτο Καστοριάς) συγκρούεται το ένοπλο σώμα του καπετάν Λίτσα με Βουλγάρους κομιτατζήδες και τμήμα του Τουρκικού στρατού. Δυστυχώς η έκβαση της μάχης αποβαίνει μοιραία για το ελληνικό σώμα, καθώς σκοτώνονται ο αρχηγός του ένοπλου σώματος, οι Πετροπουλάκηδες και πολλά ακόμη παλικάρια. Την περισυλλογή των πτωμάτων αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου οι κάτοικοι της Δαμασκηνιάς με γενναιότητα και θάρρος καθώς έχουν να αντιμετωπίσουν την άρνηση της Τουρκικής διοίκησης. Ενταφιάζουν αρχικά τα σώματα των ηρώων στην θέση Γκάμπρι και εν συνεχεία εναποθέτουν τα οστά τους στον χώρο του νεκροταφείου, επιλέγοντας τέλος ως μόνιμη ταφική θέση τους τον χώρο της κεντρικής πλατείας του χωριού στην βάση του ορειχάλκινου ανδριάντα του Μακεδονομάχου.

Στις 21 Οκτωβρίου του 1912 απελευθερώθηκε και αποτέλεσε κοινότητα του Νομού Κοζάνης. Το 1926 μετονομάσθηκε σε Κοινότητα Δαμασκηνιάς.

Μετά την Απελευθέρωση, σημειώνεται κύμα μεταναστών με κατεύθυνση κυρίως τις υπερπόντιες χώρες.

Η σημαντικότητα όμως της Δαμασκηνιάς, αυτή την περίοδο, ως κεφαλοχώρι της περιοχής, έγκειται στο ότι συγκεντρώνει το εμπορικό ενδιαφέρον, δημιουργώντας ένα κέντρο με την μορφή παζαριού, το οποίο γινόταν κάθε Τετάρτη από το 1931 μέχρι το 1960 περίπου.

Πολύ μεγαλύτερη κινητικότητα παρατηρείται στα χρόνια της Κατοχής, αφού ολόκληρη η περιοχή ήταν σχεδόν ελεύθερη.

Στον πόλεμο του 40-41 είχαμε ενεργή συμμετοχή των κατοίκων με πολλά θύματα. Στα χρόνια της Κατοχής οι κάτοικοι συμμετείχαν, μαζί με όλον τον Ελληνικό λαό, στην Αντίσταση. Αποτέλεσμα αυτού ήταν το κάψιμο του μεγαλύτερου μέρους του χωριού από τους Γερμανούς, τον Ιούλιο του 1944.

Ένα νέο επίσης κύμα μετανάστευσης σημειώνεται τις δεκαετίες ’60 και ’70 με προορισμούς την Βόρειο και Δυτική Ευρώπη και τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.

Με σημαντικό παρ’ όλα αυτά αριθμό κατοίκων, η Δαμασκηνιά είχε διθέσιο Δημοτικό Σχολείο (έκλεισε το 1998), νηπιαγωγείο, αστυνομικό σταθμό μέχρι το 1985, αγροτικό ιατρείο μέχρι και σήμερα, έδρα λόχου Τ.Ε.Α. μέχρι το 1975.

Από 1 Ιανουαρίου 1999 καταργείται η Κοινότητα και η Δαμασκηνιά εντάσσεται ως Δημοτικό Διαμέρισμα στον Δήμο Τσοτυλίου και από το 2010 στον Δήμο Βοΐου.

Πηγή: damaskinia.com